

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 28 juni 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artikel 8.1 – Barnets hemvist – Spädbarn – Avgörande omständigheter för att fastställa barnets hemvist”

I mål C-512/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań – Stare Miasto, Polen) genom beslut av den 16 augusti 2017, som inkom till domstolen den 22 augusti 2017, i målet

HR

ytterligare deltagare i rättegången:

KB,

Prokuratura Rejonowa Poznań – Stare Miasto w Poznań

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J. L. da Cruz Vilaça (referent) samt domarna E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger och F. Biltgen,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- HR, genom A. Kastelik-Smaza, advokat,
- KO, genom K. Obrębska-Czyż, advokat,
- Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek, J. Vláčil och A. Kasalická, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: polska.

– Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och D. Milanowska, båda i egenskap av ombud, med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 8.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande som anhängiggjorts av HR angående en talan om fastställande av villkoren för utövande av föräldraansvar avseende hennes dotter som är underårig.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 2201/2003

- 3 I skäl 12 i förordning nr 2201/2003 anges följande:

”De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.”
- 4 I artikel 2.9 i samma förordning definieras ”vårdnad” som ”de rättigheter och skyldigheter som hänförs till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo”.
- 5 Avsnitt 2, med rubriken ”Föräldraansvar”, i kapitel II i förordningen, som har rubriken ”Domstols behörighet” innehåller bland annat artiklarna 8–15 i förordningen.
- 6 Artikel 8 i förordning nr 2201/2003 har rubriken ”Allmän behörighet”. I bestämmelsen föreskrivs följande:

”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.”
- 7 Artikel 12 i förordningen har rubriken ”Avtal om domstols behörighet”. I artikel 12.3 föreskrivs följande:

”Domstolarna i en medlemsstat skall även vara behöriga i fråga om föräldraansvar när det gäller andra förfaranden än de som anges i punkt 1, om

 - a) barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den medlemsstaten,

och

- b) deras behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa.”
- 8 Artikel 15 i förordning nr 2201/2003 har rubriken ”Överföring till en domstol som är bättre lämpad att pröva målet”. Däri föreskrivs följande:
- ”1. I undantagsfall får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet och om det är till barnets bästa,
- a) låta handläggningen av målet eller den aktuella delen av målet vila och ge parterna tillfälle att väcka talan vid domstolen i den andra medlemsstaten, i enlighet med punkt 4, eller
- b) anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet i enlighet med punkt 5.”
- ...
3. Barnet skall anses ha en särskild anknytning till en medlemsstat, enligt punkt 1, om
- ...
- c) barnet är medborgare i den medlemsstaten, eller
- ...”

Polsk rätt

- 9 I enlighet med artiklarna 579, 582 och 582¹ iustawa r. – Kodeks postępowania cywilnego (civilprocesslagen), av den 17 november 1964 (Dz. U. z 2016 r., poz. 1822), i den lydelse som är aktuell i det nationella målet (nedan kallad civilprocesslagen), ska mål avseende tillerkännande av föräldraansvar, fastställande av barnets bästa och umgängesrätt avgöras i ett icke kontradiktoriskt förfarande.
- 10 Enligt artikel 1099.1 i civilprocesslagen ska den domstol där talan väckts, under hela handläggningen, ex officio pröva frågan om polska domstolar är behöriga eller ej. I händelse av bristande behörighet, ska talan avvisas.
- 11 Enligt artikel 386.6 i civilprocesslagen ska den rättsliga bedömningen, liksom uppgifter om målets fortsatta handläggning i appellationsdomstolens domskäl, vara bindande både för den domstol till vilken målet återförvisats som för appellationsdomstolen, vid en ny prövning av målet. Enligt artikel 13.2 i civilprocesslagen ska denna bestämmelse även tillämpas, analogt, när det gäller ett icke kontradiktoriskt förfarande.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 12 HR är polsk medborgare och bor sedan 2005 i Bryssel (Belgien), där hon har en tillsvidareanställning som fast anställd tjänsteman i Europeiska utrikestjänsten. KO är belgisk medborgare och likaledes bosatt i Bryssel.
- 13 HR och KO träffades under 2013. I juni 2014 flyttade de ihop i Bryssel. I deras förhållande föddes den 16 april 2015 i Bryssel, en flicka, MO, med dubbelt medborgarskap, polskt och belgiskt. Det framgår av beslutet om hänskjutande att HR och KO både har föräldraansvar för henne.

- 14 Efter MO:s födelse har HR vid flera tillfällen vistats i Polen, med KO:s medgivande, inom ramen för hennes föräldraledighet och därefter i samband med semester och helger, i perioder på ibland upp till tre månader. Under dessa vistelser, bodde HR tillsammans med barnet hos sina föräldrar i Przesieka (Polen) eller i en bostad i Poznań (Polen), som hon äger sedan 2013.
- 15 HR och KO separerade under augusti 2016 och har sedan dess bott var för sig i Bryssel. MO bor tillsammans med HR och enligt överenskommelse med henne träffar KO sin dotter en gång per vecka, lördagar mellan 10 och 16. KO har inrett ett rum i sin lägenhet för att ta emot dottern. Föräldrarna inledde ett medlingsförfarande för att söka reglera frågan om föräldraansvar för MO. Detta förfarande upphörde emellertid i november 2016.
- 16 MO går varken på daghem eller förskola. HR:s mor hjälper henne med den dagliga omsorgen om barnet. Tidigare hjälpte en dagbarnvårdare från Polen till med skötseln av barnet. HR och MO är skrivna i såväl Belgien som Polen. HR och hennes familj kommunicerar med barnet på polska, medan KO kommunicerar med henne på franska. Deras dotter talar och förstår främst det förstnämnda av dessa språk.
- 17 Det är HR:s önskan att bosätta sig i Polen med MO, något som KO motsätter sig. I detta sammanhang väckte HR den 10 oktober 2016 talan vid Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań-Stare Miasto, Polen) och yrkade att MO:s hemvist skulle fastställas till hennes eget hemvist, oberoende av vilket detta är, och att KO skulle ges omgäsnrätt.
- 18 Genom beslut av den 2 november 2016 avvisade Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań-Stare Miasto) nämnda talan med motiveringen att polska domstolar saknade internationell behörighet att pröva målet. Enligt nämnda domstol har MO, eftersom HR bor och arbetar i Bryssel och barnet bor tillsammans med henne, sitt hemvist i Belgien. Följaktligen är, enligt artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, domstolarna i Belgien behöriga att pröva frågan om föräldraansvar för MO. Att HR ofta besöker sin familj i Polen tillsammans med barnet och att hon äger en bostad i Polen, föranledde inte denna domstol att göra någon annan bedömning.
- 19 Den 17 november 2016 överklagade HR detta beslut till Sąd Okręgowy w Poznaniu (regional domstol i Poznan, Polen). Vidare väckte KO i februari 2017 talan vid en domstol i Bryssel angående föräldraansvaret för MO. Den sistnämnda domstolen vilandeförklarade emellertid målet i avvaktan på förfarandet vid de polska domstolarna.
- 20 Genom beslut av den 28 mars 2017 upphävde Sąd Okręgowy w Poznaniu (regional domstol i Poznan) det beslut som meddelats av Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań-Stare Miasto). Den förstnämnda domstolen fann att polska domstolar enligt artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 var behöriga att pröva målet i sak.
- 21 I detta hänseende konstaterade Sąd Okręgowy w Poznaniu (regional domstol i Poznan) att, vid tidpunkten för ansökan hade MO hemvist i Polen. I detta sammanhang har den hänskjutande domstolen erinrat om att enligt EU-domstolens praxis, bland annat domen av den 22 december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), motsvarar barnets hemvist den plats som avspeglar det förhållande att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och familjehänseende. Enligt domstolen i andra instans var MO, som var 18 månader vid den tidpunkt då talan väcktes i det nationella målet, inte integrerad i socialt hänseende i Belgien. Hon gick nämligen inte på daghem eller förskola och hade ingen dagbarnvårdare av denna nationalitet och den enda person som hon träffade i samband med denna sociala miljö var hennes far. Sedan september 2016 begränsas MO:s familjemiljö till hennes mor, som har den dagliga vårdnaden om henne. MO har band till polsk tradition och kultur genom sin mor och hennes släkt, då hon har en polsk dagbarnvårdare och uttrycker sig huvudsakligen på polska, hon tillbringat semestrar och helger liksom huvuddelen av HR:s föräldraledighet i Polen och hon är döpt i den medlemsstaten.

- 22 Enligt den domstolen visar den omständigheten att HR och KO inte är gifta och att de inte köpt någon bostad i Bryssel att den förstnämnda inte har för avsikt att vistas i Belgien mer än vad hennes yrkesverksamhet kräver. Den omständigheten att HR köpt en bostad i Poznań och att hon ofta och länge vistats i Polen visar att hon har för avsikt att återvända till denna medlemsstat för att bo där.
- 23 Under april 2017 utfärdade en belgisk åklagare ett utreseförbud för MO på obestämd tid. HR har emellertid fått rätt att vistas med barnet i Polen från och med den 11 juli till och med den 12 augusti 2017.
- 24 Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań-Stare Miasto) har att på nytt pröva målet efter det att dess ursprungliga beslut upphävts. Den 19 juni 2017 väckte dessutom HR en ny talan vid denna domstol och yrkade att domstolen ska tillåta MO att resa till Polen.
- 25 Den hänskjutande domstolen anser, mot bakgrund av EU-domstolens praxis, i synnerhet domen av den 22 december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), att två tolkningar av begreppet ett barns "hemvist", i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, är möjliga i ett sådant fall som i det nationella målet.
- 26 Det skulle nämligen kunna tänkas att fastställandet av hemvist för ett spädbarn, såsom MO, skulle göras enbart mot bakgrund av den anknytning som följer av den förälder som har det faktiska ansvaret för den dagliga vården om barnet. Barnets band med den medlemsstat i vilken den föräldern är medborgare, vilka visas av att hon vistats där under helger och föräldrarnas semestrar, att morföräldrar och släkt till barnet bor i denna medlemsstat, att hon är döpt i den medlemsstaten och uttrycker sig huvudsakligen på denna medlemsstats språk, skulle med detta synsätt vara avgörande.
- 27 Andra omständigheter kunde emellertid beaktas i lika hög grad, särskilt det förhållandet att barnet i fråga vistas i det dagliga livet i en viss medlemsstat, att den förälder som har den faktiska vården om det utövar sin yrkesverksamhet där, att barnet får medicinsk vård där och att den andra föräldern, med vilken barnet umgås regelbundet, är medborgare i den medlemsstaten och är stadigvarande bosatt där.
- 28 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań-Stare Miasto) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

"1) Mot bakgrund av omständigheterna i förevarande fall, ska artikel 8.1 i [förordning nr 2201/2003] tolkas så, att:

hemvist för ett arton månader gammalt barn ska anses vara den medlemsstat i vilken barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och familjehänseende utifrån följande omständigheter: medborgarskapet för den förälder som har den dagliga vården om barnet; att barnet uttrycker sig på det officiella språket i den medlemsstaten; att barnet döpts i den staten och under upp till tre månaders tid vistats där under föräldrarnas föräldraledighet och övrig semester samt utifrån kontakterna med denna förälders släktingar,

i en situation då barnet under övrig tid bor med denna förälder i en annan medlemsstat där föräldern har en tillsvidareanställning och där barnet regelbundet, om än under begränsad tid, umgås med den andre föräldern och dennes släktingar?

2) För att på grundval av artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 fastställa hemvist för ett arton månader gammalt barn som på grund av sin ålder dagligdags vårdas av endast den ena av föräldrarna och som regelbundet, om än under begränsad tid, umgås med den andre föräldern, i ett fall då föräldrarna inte kunnat komma överens om utövandet av föräldraansvaret för och umgänge med

barnet, ska vid bedömningen av barnets integration i socialt hänseende och i familjehänseende, barnets anknytning till var och en av föräldrarna beaktas i lika stor utsträckning, eller ska anknytningen till den förälder som har den dagliga vårdsnaden beaktas i större utsträckning?”

Förfarandet vid domstolen

- 29 Den hänskjutande domstolen har ansökt om att begäran om förhandsavgörande skulle handläggas enligt det förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande som föreskrivs i artikel 107 i domstolens rättegångsregler. Den 6 september 2017 beslutade den femte avdelningen, efter att ha hört generaladvokaten, att avslå denna ansökan.
- 30 Den 15 november 2017 beslutade emellertid domstolens ordförande att förevarande mål ska avgöras med förtur i enlighet med artikel 53.3 i rättegångsreglerna.

Prövning av tolkningsfrågorna

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till prövning

- 31 För det första har HR, för att bestrida att begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning, ifrågasatt beskrivningen av de faktiska omständigheterna i beslutet om hänskjutande, som hon anser vara ofullständig och vilseledande. Enligt HR har den hänskjutande domstolen genom formuleringen av frågorna minimerat banden mellan MO och Polen.
- 32 Det är härvidlag tillräckligt att erinra om att enligt artikel 267 FEUF, som grundar sig på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen, är den senare endast behörig att tolka eller pröva giltigheten av en unionsrättsakt på grundval av de uppgifter om de faktiska omständigheterna som har lämnats av den nationella domstolen. Både fastställandet och bedömningen av de faktiska omständigheterna ankommer på den sistnämnda domstolen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 september 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 13 och där angiven rättspraxis, och dom av den 21 juli 2016, Argos Supply Trading, C-4/15, EU:C:2016:580, punkt 29 och där angiven rättspraxis).
- 33 Det ankommer således inte på EU-domstolen att lösa eventuella meningsskiljaktigheter avseende de faktiska omständigheterna i målet. Däremot ankommer det på den att tolka förordning nr 2201/2003 mot bakgrund av de förutsättningar som getts av den hänskjutande domstolen.
- 34 För det andra har HR bestritt att tolkningsfrågorna skulle vara nödvändiga. Hon hyser härvidlag tvivel om huruvida ett svar från domstolen avseende de polska domstolarnas internationella behörighet fortfarande skulle vara användbart mot bakgrund av den tid som förflutit sedan talan om föräldraansvar vad gäller MO väcktas. Det ligger nu snarare i barnets intresse att avgöra frågan i sak. Dessutom hyser den hänskjutande domstolen i själva verket inga tvivel om hur unionsrätten ska tolkas, och vill endast att EU-domstolen ger stöd åt en bedömning av de faktiska omständigheterna som strider mot den som gjorts av Sąd Okręgowy w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznań), medan en sådan bedömning inte omfattas av EU-domstolens behörighet.
- 35 I detta avseende bör det erinras om att det, inom ramen för det samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna som inrättats genom artikel 267 FEUF uteslutande ankommer på den nationella domstolen att bedöma, med beaktande av de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål, såväl nödvändigheten av ett förhandsavgörande för att kunna döma i målet som relevansen av de frågor som ställs till domstolen (dom av den 14 mars 2013, Allianz Hungária Biztosító m.fl., C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 19 och där angiven rättspraxis).

- 36 Härav följer att i förevarande fall är den hänskjutande domstolen ensam behörig att avgöra om, oaktat beslutet som meddelats av Sąd Okręgowy w Poznaniu (distriktsdomstolen i Poznan), den hyser tvivel om tolkningen av de internationella behörighetsreglerna i förordning nr 2201/2003 som gör det nödvändigt att begära förevarande förhandsavgörande från EU-domstolen.
- 37 Under dessa omständigheter kan begäran om förhandsavgörande tas upp till prövning.

Prövning i sak

- 38 Den hänskjutande domstolen har ställt sina två frågor, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i tolkningen av begreppet ett barns "hemvist", i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 och, i synnerhet, om grunderna för att bestämma hemvist för ett barn, under sådana omständigheter som dem som är aktuella i det nationella målet.
- 39 I nämnda bestämmelse föreskrivs att domstolarna i en medlemsstat ska vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.
- 40 I förordningen saknas en definition av begreppet hemvist för barnet eller en hänvisning till medlemsstaternas lagstiftning i detta avseende, varför domstolen upprepade gånger slagit fast att det rör sig om ett självständigt begrepp i unionsrätten, som ska tolkas mot bakgrund av bestämmelsernas sammanhang och de mål som eftersträvas med förordning nr 2201/2003, bland annat det mål som framgår av dess skäl 12, enligt vilket de behörighetsregler som fastställs i förordningen är utformade med hänsyn till barnets bästa och, i synnerhet, till kriteriet om närhet (dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punkterna 31, 34 och 35; dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkterna 44–46; dom av den 9 oktober 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 50; och dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 40).
- 41 Enligt domstolens praxis ska barnets hemvist fastställas på grundval av samtliga faktiska omständigheter i det enskilda fallet. Härvidlag ska hänsyn tas inte bara till barnets fysiska närvaro i en medlemsstat, utan även till andra omständigheter som kan visa att denna närvaro på intet sätt är tillfällig eller sporadisk och att barnets hemvist avspeglar att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och familjehänseende (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punkterna 37 och 38; dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkterna 44, 47–49; och dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkterna 42 och 43).
- 42 Det följer av denna rättspraxis att ett barns hemvist i den mening som avses i förordning nr 2201/2003, motsvarar den plats som utgör centrum för barnets liv. För tillämpningen av artikel 8.1 i förordningen ska den domstol vid vilken talan väckts avgöra var detta centrum fanns vid tidpunkten då talan om föräldraansvaret för barnet väcktes.
- 43 I detta sammanhang ska, som en allmän regel, sådana omständigheter beaktas såsom hur varaktiga och regelbundna vistelserna i de olika medlemsstaterna i fråga är, förhållandena för och skälen till vistelserna, platsen och förutsättningarna för barnets skolgång samt dess familjeförhållanden och sociala band i nämnda medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:2009:225, punkt 39).
- 44 När barnet inte uppnått skolåldern, och i än högre grad om det rör sig om ett spädbarn, är omständigheterna kring den person eller de personer med vilka barnet bor, som rent faktiskt tar hand om barnet och sörjer för dess omvårdnad – i regel dess föräldrar – av särskild betydelse för fastställandet av centrum för barnets liv. Domstolen har nämligen slagit fast att framför allt

familjeförhållandena är relevanta, vilka fastställs av familjesituationen och den sociala situationen för den eller de personer som barnet är beroende av (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkterna 53–55).

- 45 När ett sådant spädbarn bor med sina föräldrar ska bland annat den plats där föräldrarna stadigvarande är familjemässigt och socialt integrerade fastställas. Härvidlag ska sådana omständigheter beaktas såsom hur varaktiga och regelbundna vistelserna i de aktuella medlemsstaterna är, förhållandena för och skälen till dessa vistelser, liksom de familjemässiga och sociala banden mellan dessa och barnet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkterna 55 och 56).
- 46 Slutligen kan även föräldrarnas avsikt att bosätta sig med barnet i en medlemsstat, om den har kommit till uttryck i vissa konkreta åtgärder, också beaktas i syfte att fastställa barnets hemvist (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punkt 40; dom av den 9 oktober 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 52; och dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 46).
- 47 Efter att ha erinrat om dessa allmänna överväganden, ska det anges att det framgår av beslutet om hänskjutande att MO föddes och bodde i Bryssel med sina två föräldrar och att då ansökan om fastställande av föräldraansvar ingavs, efter föräldrarnas separation, bodde hon fortfarande i Bryssel hos HR, som utövade den faktiska omvårdnaden om barnet. Det framgår vidare av beslutet om hänskjutande att HR, som bor i Bryssel sedan flera år, är yrkesverksam i denna stad som tillsvidareanställd. Dessa omständigheter visar att HR, och det barn som var beroende av henne, vid den tidpunkt då talan väcktes vid den hänskjutande domstolen, stadigvarande vistades i Belgien. Dessutom, mot bakgrund av dess varaktighet, regelbundenhet, villkoren för och skälen till en sådan vistelse, avspeglar denna, i princip, en viss integration av denna förälder i en social miljö som delas av barnet.
- 48 Det är för övrigt så att även om familjemiljön, när föräldrarna lever åtskilda, till stor del avgörs av den förälder som barnet bor med, så ingår även den andra föräldern i denna miljö så länge som barnet har regelbunden kontakt med honom eller henne. I den mån ett sådant förhållande föreligger, ska detta beaktas vid fastställandet av centrum för barnets liv.
- 49 Den betydelse som detta förhållande ska tillmätas varierar beroende på omständigheterna i varje enskilt fall. I ett sådant fall som i det nationella målet, är det tillräckligt att notera att den omständigheten att barnet ursprungligen bodde tillsammans med även den andra föräldern i den stad där han normalt är bosatt, och den omständigheten att den föräldern fortfarande är bosatt i den staden och umgås varje vecka med barnet, visar att barnet är integrerat i staden i fråga i en familjemiljö bestående av båda föräldrarna.
- 50 Det framgår visserligen av begäran om förhandsavgörande att barnet MO vid ett flertal tillfällen, ibland upp till tre månader, har uppehållit sig i Polen, den medlemsstat HR kommer ifrån och där hennes familj bor.
- 51 I detta avseende är det emellertid fastställt att MO:s vistelser i Polen föranleddes av HR:s semester och helgledigheter. Det bör noteras att tidigare resor med barnet, med sina föräldrar i en medlemsstat i samband med semester, i princip motsvarar tillfälliga och sporadiska avbrott i deras dagliga liv. Sådana vistelser kan som regel inte utgöra avgörande omständigheter vid fastställandet av barnets hemvist. Den i förevarande fall föreliggande omständigheten att dessa vistelser ibland har varat i flera veckor, eller till och med några månader, kan inte i sig påverka relevansen av sådana överväganden.
- 52 I detta sammanhang är det inte heller avgörande att HR kommer från den berörda medlemsstaten och att barnet därigenom delar kulturen i nämnda medlemsstat, vilket framgår av bland annat språket som hon primärt uttrycker sig på och att hon är döpt där samt umgås med släkt som är bosatt där.

- 53 Det är visserligen riktigt, såsom HR och den polska regeringen har påpekat i sina yttranden, att domstolen i sin dom av den 22 december 2010, *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 55) slagit fast att det geografiska ursprunget och familjursprunget hos den förälder som utövar den faktiska vårdnaden om barnet kan beaktas för att avgöra om denna förälder är integrerad i socialt hänseende och i familjhänseende, och således också, därigenom, barnets integration.
- 54 Såsom det har erinrats om i punkt 41 i förevarande dom, innebär emellertid fastställandet av barnets hemvist, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, en samlad bedömning av omständigheterna i varje enskilt fall. De uppgifter som lämnas i ett mål kan således endast med försiktighet överföras till ett annat.
- 55 I det mål som gav upphov till domen av den 22 december 2010, *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), hade Barbara Mercredi lämnat Förenade kungariket, där hon var bosatt tillsammans med sin dotter, för att flytta till ön Réunion (Frankrike), då dottern endast var två månader gammal. Vid tidpunkten för flytten hade Barbara Mercredi ensam vårdnaden om barnet i den mening som avses i artikel 2 led 9 i förordning nr 2201/2003. Eftersom både mor och dotter vid den tidpunkt då talan väcktes hade bott på den aktuella ön i endast några dagar, handlade det om att avgöra huruvida ett barns hemvist i den mening som avses i denna förordning, var i Förenade kungariket eller huruvida en sådan geografisk förflyttning, hade medfört att hemvisten flyttats till Frankrike. I detta sammanhang kunde de omständigheterna att Barbara Mercredi kom från ön, att hennes familj fortfarande bodde där, och att hon talade franska utgöra indicier som kunde visa på en permanent flyttning och, således, att hennes dotter bytt hemvist.
- 56 I ett sådant sammanhang som i det nationella målet kan däremot det geografiska ursprunget för den förälder som faktiskt utövar vårdnaden om barnet och de förbindelser som denna förälder har med sin familj i den berörda medlemsstaten, vid fastställandet av den plats som utgör centrum för barnets liv, inte dölja objektiva omständigheter som visar att barnet stadigvarande vistats med den föräldern i en annan medlemsstat vid tidpunkten för väckande av talan avseende föräldraansvar.
- 57 När det gäller barnets kulturella band till den medlemsstat som föräldrarna kommer ifrån, är det riktigt att dessa kan visa att det finns viss närhet mellan barnet och den aktuella medlemsstaten som i allt väsentligt motsvarar medborgarskap. Även barnets språkkunskaper och medborgarskap kan, i förekommande fall, utgöra en indikation om barnets hemvist (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punkt 39).
- 58 Unionslagstiftaren har emellertid i förordning nr 2201/2003, vad gäller föräldraansvar endast gett sådana överväganden begränsat utrymme. I synnerhet kan inte behörigheten för domstolarna i det land där barnet är medborgare, enligt nämnda förordning, ha företräde framför behörigheten för domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist annat än under de omständigheter och på de villkor som uttömmande räknas upp i artiklarna 12 och 15 i den förordningen.
- 59 Detta val är ett uttryck för en bestämd uppfattning om barnets bästa. Unionslagstiftaren anser nämligen att de domstolar som är geografiskt närmast barnet är bäst lämpade att pröva vilka åtgärder som ska vidtas i dess intresse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 december 2009, *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punkt 36; dom av den 15 juli 2010, *Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, punkt 91 samt dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkterna 51 och 52).
- 60 Det är därför inte möjligt att vid tolkningen av begreppet ett barns ”hemvist”, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, fästa större vikt vid de kulturella banden eller barnets medborgarskap på bekostnad av objektiva geografiska överväganden, utan att detta skulle strida mot unionslagstiftarens avsikt.

- 61 Slutligen kan det förhållandet att den förälder som faktiskt utövar den dagliga vårdsnaden om barnet, i förekommande fall, har för avsikt att flytta tillbaka till den medlemsstat varifrån han eller hon kommer, inte vara avgörande i ett sådant sammanhang som i det nationella målet.
- 62 Det är, såsom har angetts i punkt 46 i denna dom, visserligen riktigt att föräldrarnas avsikt kan utgöra en relevant faktor när det gäller att fastställa den plats där barnet har hemvist.
- 63 Emellertid innebär den omständigheten att barnet rent faktiskt tas om hand av en av sina föräldrar inte att endast den ena förälderns vilja ska beaktas. Under förutsättning att båda föräldrarna har vårdsnaden om barnet i den mening som avses i artikel 2 led 9 i förordning nr 2201/2003 och har för avsikt att utöva denna rätt, ska bådas vilja beaktas.
- 64 Under alla omständigheter bygger dessutom fastställandet av barnets hemvist i den mening som avses i förordning nr 2201/2003, i allt väsentligt på objektiva omständigheter, varför föräldrarnas avsikt i princip inte i sig är av avgörande betydelse i detta avseende. Denna vilja utgör endast, i förekommande fall, ett indicium som kompletterar en samling samstämmiga uppgifter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkterna 47 och 51).
- 65 Viljan hos den förälder som faktiskt utövar vårdsnaden om barnet att i framtiden, tillsammans med barnet, bosätta sig i den medlemsstat som denna förälder kommer ifrån kan således, vare sig den kommit till uttryck eller ej, inte i sig medföra att barnet ska anses ha hemvist i den medlemsstaten. Såsom den tjeckiska regeringen har gjort gällande ska under sådana omständigheter som i det nationella målet, frågan om var barnet har sitt hemvist då talan om föräldraansvar för barnet väcks, inte förväxlas med frågan om en eventuell framtida flytt av hemvist till en annan medlemsstat. Det förhållandet att denna förälder vid nämnda tidpunkt hade för avsikt att i framtiden bosätta sig i sin hemmedlemsstat ger därför inte stöd för slutsatsen att barnet hade hemvist i denna medlemsstat redan vid nämnda tidpunkt.
- 66 Av det anförda följer att frågorna ska besvaras enligt följande: artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att ett barns hemvist i den mening som avses i förordningen, motsvarar den plats som enligt omständigheterna i fråga utgör centrum för barnets liv. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra var detta centrum finns vid tidpunkten för väckande av talan rörande föräldraansvar för barnet, på grundval av en samling samstämmiga uppgifter. I ett sådant fall som det i det nationella målet och mot bakgrund av de faktiska omständigheter som denna domstol har fastställt, är sammantaget följande omständigheter avgörande:
- det förhållandet att barnet sedan födseln fram till föräldrarnas separation bott med dem på en viss plats,
 - den omständigheten att den förälder som sedan separationen utövar den dagliga vårdsnaden om barnet fortfarande är bosatt tillsammans med barnet på samma plats och är yrkesverksam där som tillsvidareanställd, och
 - det förhållandet att barnet på denna plats har regelbunden kontakt med den andra föräldern, som fortfarande är bosatt där.
- Däremot kan, i ett sådant fall som i det nationella målet, följande omständigheter inte anses vara avgörande:
- den förälder som faktiskt utövar den dagliga vårdsnaden om barnet har tidigare vistats tillsammans med barnet i den medlemsstat från vilken denna förälder kommer i samband med semestrar eller helgledigheter,

- den aktuella föräldrarnas ursprung, barnets kulturella band med nämnda medlemsstat som följer därav och dess relationer med släkt i den medlemsstaten,
- den föräldrarnas eventuella avsikt att tillsammans med barnet, i framtiden bosätta sig i samma medlemsstat.

Rättegångskostnader

⁶⁷ Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artikel 8.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så, att ett barns hemvist i den mening som avses i förordningen, motsvarar den plats som enligt omständigheterna i fråga utgör centrum för barnets liv. Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra var detta centrum finns vid tidpunkten för väckande av talan rörande föräldraansvar för barnet, på grundval av en samling samstämmiga uppgifter. I ett sådant fall som det i det nationella målet och mot bakgrund av de faktiska omständigheter som denna domstol har fastställt, är sammantaget följande omständigheter avgörande:

- det förhållandet att barnet sedan födseln fram till föräldrarnas separation bott med dem på en viss plats,
- den omständigheten att den förälder som sedan separationen utövar den dagliga vårdsnaden om barnet fortfarande är bosatt tillsammans med barnet på samma plats och är yrkesverksam där som tillsvidarenaställd, och
- det förhållandet att barnet på denna plats har regelbunden kontakt med den andra föräldern, som fortfarande är bosatt där.

Däremot kan, i ett sådant fall som i det nationella målet, följande omständigheter inte anses vara avgörande:

- den förälder som faktiskt utövar den dagliga vårdsnaden om barnet har tidigare vistats tillsammans med barnet i den medlemsstat från vilken denna förälder kommer i samband med semestrar eller helgledigheter,
- den aktuella föräldrarnas ursprung, barnets kulturella band med nämnda medlemsstat som följer därav och dess relationer med släkt i den medlemsstaten,
- den föräldrarnas eventuella avsikt att tillsammans med barnet, i framtiden bosätta sig i samma medlemsstat.

Underskrifter